

Bryssel 7.6.2018
COM(2018) 445 final

2018/0235 (NLE)

Ehdotus

NEUVOSTON PÄÄTÖS

eurooppalaisen yhteisyrityksen perustamisesta ITERiä ja fuusioenergian kehittämistä varten sekä etujen myöntämisestä perustettavalle yhteisyritykselle tehdyn neuvoston päätöksen 2007/198/Euratom muuttamisesta

{SWD(2018) 325 final} - {SWD(2018) 326 final}

PERUSTELUT

1. EHDOTUKSEN TAUSTA

Tässä ehdotuksessa esitetään soveltamisen alkavan 1. tammikuuta 2021. Se koskee 27 jäsenvaltion unionia, sillä Yhdistynyt kuningaskunta ilmoitti 29. maaliskuuta 2017 Eurooppa-neuvostolle aikomuksestaan erota Euroopan unionista ja Euratomista Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 50 artiklan mukaisesti.

Fuusioenergialla odotetaan olevan merkittävä asema Euroopan tulevassa energiaympäristössä lähes ehtymättömänä ympäristöä kuormittamattomana energialähteenä. Tällä ehdotuksella neuvoston päätökseksi pyritään varmistamaan rahoituksen jatkuminen Euroopan osallistumiselle ITER-hankkeeseen, jossa etsitään keskeisiä tieteellisiä läpimurtoja fuusioenergian kehittämiseen. Tämä on erityisen tärkeää vuoden 2015 Pariisin ilmastonmuutossopimuksen jälkeen, sillä EU on sitoutunut toimimaan tiennäyttäjänä vähähiiliseen talouteen siirtymisessä ja ilmastonmuutoksen torjunnassa kustannustehokkaalla tavalla.

Euroopan osallistuminen ITERiin perustuu ITER-sopimukseen, joka allekirjoitettiin marraskuussa 2006 seitsemän maailmanlaajuisen kumppanin välillä (Euratom, Yhdysvallat, Venäjän federaatio, Japani, Kiina, Etelä-Korea ja Intia). ITER on lajissaan ainutlaatuinen kansainvälisessä tieteellisessä yhteistyössä kehitetty hanke, joka mahdollistaa sellaisen synergian ja rahoituksen, joka ei olisi yksittäiselle valtiolle mahdollista.

ITER-sopimuksen mukaisena isäntöosapuolena Eurooppa on oikeudellisesti sitoutunut vahvemmin ITER-sopimukseen ja näin ollen ottanut hankkeessa johtoaseman: se haluaa varmistaa rakennustöiden valmistumisen ajoissa ottamalla vastuulleen 45 prosenttia rakennuskustannuksista¹ (muilla ITERin jäsenillä kullakin noin 9 prosentin osuus). Tällä ehdotuksella neuvoston päätökseksi muutetaan eurooppalaisen yhteisyrityksen perustamisesta ITERiä ja fuusioenergian kehittämistä varten sekä etujen myöntämisestä perustettavalle yhteisyritykselle 27. maaliskuuta 2007 tehtyä neuvoston päätöstä (2007/198/Euratom), jotta luodaan perusta kyseisen yhteisyrityksen, jäljempänä 'Fusion for Energy -yhteisyritys' tai 'F4E', toiminnan rahoittamiselle vuosina 2021–2027 Euratomin perustamissopimuksen nojalla.

Neuvoston vuonna 2007 tekemää päätöstä oli jo muutettu 13. joulukuuta 2013 annetulla neuvoston päätöksellä 2013/791/Euratom Fusion for Energy -toiminnan rahoittamiseksi. Tämä ehdotus, joka noudattaa samaa logiikkaa, perustuu Euratomin perustamissopimuksen 47 artiklaan ja koskee Euratomin osallistumista yhteisyrityksen rahoitukseen kauden 2021–2027 monivuotisen rahoituskehityksen aikana.

Nyt ehdotetun muutoksen avulla voidaan varmistaa hankkeen rahoitus seuraavassa monivuotisessa rahoituskehityksessä, mutta se ei estä yhteisyrityksen muita osakkaita, Euratomia lukuun ottamatta, maksamasta vapaaehtoisia maksusuuksia yhteisyritykseen sen perussäännön 12 artiklan 1 kohdan c alakohdan mukaisesti.

ITER-organisaation neuvosto hyväksyi vuonna 2016 päivitetyn aikataulun ja siihen liittyvät kustannusarviot, jotka koskevat ITERin rakennusvaiheen loppuun saattamista. Uuden aikataulun mukaan ensimmäinen plasma on määrä saavuttaa joulukuussa 2025, joka on aikaisin teknisesti saavutettavissa oleva ajankohta ITERin rakentamiseksi, ja deuterium-

¹ ITER-hankkeen kaikkien vaiheiden kustannusten jakamisesta ITER-kumppaneiden välillä vuonna 2006 sovitun mukaisesti. Kustannusten jakautuminen muuttuu käyttövaiheessa, jolloin Euroopan osuus on 34 prosenttia.

tritium-polttoaineella tapahtuvaan täysimittaiseen käyttöön (ns. deuterium-tritium-vaiheeseen) on tarkoitus päästä vuonna 2035. Tämä aikataulu ja siihen liittyvät tarkistettut kustannukset² muodostavat ITER-hankkeen uudet perusmääreet. Aikataulussa ei ole otettu huomioon ennakoimattomia tapahtumia ja siksi siinä oletetaan, että kaikkia merkittäviä riskejä voidaan pienentää.

Komission tiedonannossa ”EU:n osuus uudistetusta ITER-hankkeesta”³ Euroopan parlamentille ja neuvostolle 14. kesäkuuta 2017 ja siihen liittyvässä komission yksiköiden valmisteluasiakirjassa komissio esitti arvion rakennusvaiheen kokonaiskustannuksista (ainoastaan Euroopan kustannukset). Vuosina 2021–2027 EU:n talousarviosta tarvittavaksi määräksi⁴, mukaan lukien Fusion for Energy -yhteisyrityksen tehtäviin ja muuhun toimintaan liittyvät komission hallinnolliset menot, arvioitiin⁵ noin 6,1 miljardia euroa (käypinä hintoina)⁶.

Euroopan unionin neuvosto hyväksyi 12. huhtikuuta 2018 päätelmänsä komission tiedonannon pohjalta ja vahvisti Euratomin jatkuvan sitoutumisen siihen, että ITER-hanke saadaan päätökseen menestyksekkäästi. Neuvosto ilmoitti, että se pyrkii asettamaan saataville varoja Fusion for Energy -toimintaan kauden 2021–2027 monivuotisen rahoituskehysten rajoissa. Tämän perusteella neuvosto antoi komissiolle valtuudet hyväksyä ITER-hankkeen uudet perusmääreet (laajuus, aikataulu ja kulut) Euratomin puolesta ITER-organisaation neuvoston ministeritason kokouksessa.

Varojen siirto linjataan monivuotisen rahoituskehysten kanssa ja kestää seitsemän vuotta. ITER-sopimuksen mukaan ITER-hankkeen alustava kesto on 35 vuotta (eli vuoteen 2042); Euratomin rahoitusta tälle hankkeelle on siis jatkettava myöhemmillä neuvoston päätöksillä.

ITERin onnistunut rakentaminen ja käyttö on EU:n ydinfuusiota koskevan etenemissuunnitelman kriittisellä polulla. Etenemissuunnitelma muodostaa kattavan tavoiteorientoituneen polun kohti fuusiosähkön tuotantoa, ja se on saanut Euroopan kaikkien fuusiotutkimuksen sidosryhmien tuen⁷. Tällä päätöksellä helpotetaan siksi synergiaa ja täydentävyyttä Euratomin tutkimus- ja koulutusohjelmasta⁸ vuosina 2021–2025 rahoitettavien fuusiotutkimustoimien kanssa. Tämä päätös mahdollistaa myös Euratomin ja Japanin välisen laajempaa lähestymistapaa koskevan sopimuksen puitteissa toteutettavan toiminnan loppuunsaattamisen ja ITER-sopimuksen puitteissa harjoitettavan kansainvälisen yhteistyön täydentämisen.

Ehdotus on laadittu niin, että varmistetaan tiivis vuorovaikutus muiden ohjelmien kanssa (eli ehdotukset EU:n 9. puiteohjelmaksi ja Euratomin 9. puiteohjelmaksi). Perustelut tälle ovat hyvin selvät, sillä ITER on laatuaan ensimmäinen energia-alan innovatiivinen hanke, joka edellyttää tiivistä tukea tutkimuksesta ja innovoinnista, jota harjoitetaan erityisesti Euratomin tutkimusohjelmissa mutta myös EU:n tutkimusohjelmissa. Tältä osin molempia ohjelmia (Euratom ja EU:n 9. puiteohjelma) vahvistetaan seuraavassa monivuotisessa rahoituskehyksessä, jotta ITERiin liittyvä tarvittava vuorovaikutus ilmaistaan selvästi.

² ITER-organisaation neuvosto hyväksyi tarkistettut kustannusarviot *ad referendum* siihen asti, kun ITER-osapuolten budjettivallan käyttäjät tekevät päätöksensä.

³ COM(2017) 319, 14.6.2017, ja siihen liittyvä komission yksiköiden valmisteluasiakirja SWD(2017) 232.

⁴ EU:n talousarviosta saatavan rahoituksen lisäksi Ranska osoittaa hankkeen isäntävaltiona tällä hetkellä noin 20 prosenttia Euratomin rahoitusosuudesta suoraan F4E:n talousarvioon. F4E:n osakkaat maksavat myös vuotuisen osaksmaksun yhteisyritykselle.

⁵ SWD(2017) 232, taulukko 4, s. 24.

⁶ Arviossa ei ole otettu huomioon aikatauluun liittyviä ennakoimattomia tapahtumia ja kustannuksia.

⁷ <https://www.euro-fusion.org/eurofusion/roadmap/>

⁸ Ks. komission ehdotus COM(2018) 437.

2. SIDOSRYHMIEN KUULEMISTEN JA VAIKUTUSTENARVIOINTIEN TULOKSET

Tässä ehdotuksessa otetaan täysin huomioon vastaukset, jotka saatiin Euroopan komission pääsihteeristön monivuotisesta rahoituskehyksestä järjestämässä avoimessa julkisessa kuulemisessa, joka alkoi 10. tammikuuta ja päättyi 8. maaliskuuta 2018. Lisäksi ehdotuksessa otetaan täysimääräisesti huomioon valmistelevien toimien yhteydessä pidetyt sidosryhmien kuulemiset, joihin sisältyi ennakoarviointi sekä sidosryhmille järjestettyjä tapahtumia ja kyselyjä. Vaikka avoimissa julkisissa kuulemisissa ei tullut esiin erityisiä ongelmia ITERin rahoituksen jatkamisen suhteen, keskitetyt sidosryhmäkuulemiset ovat vahvistaneet, että EU:n investointi ITERin rakentamiseen tuottaa merkittäviä hyötyjä Euroopan teollisuudelle ja tutkimusyhteisölle. Tämä tuli jälleen esiin teollisuudelle joulukuussa 2017 järjestetyssä tapahtumassa, joka osoitti, että fuusio tarjoaa teollisuudelle jo konkreettisia mahdollisuuksia ja vaikuttaa myönteisesti työllisyyteen, talouskasvuun ja innovointiin niin, että myönteinen vaikutus ulottuu fuusio- ja energia-aloja laajemmalle. Ennakoarvioinnin valmistelua varten tilatuista riippumattomista tutkimuksista saatiin määrällisiä arvioita luoduista työpaikoista ja Euroopan ITER-hankkeeseen osallistumisen tuottamasta nettolisäarvosta.

Neuvoston huhtikuussa 2018 antamien päätelmien mukaisesti tällä ehdotuksella taataan hankkeen jatkuvuus etenkin suhteessa kansainvälisiin kumppaneihin sekä varmistetaan ITER-hankkeen rahoitus seuraavan monivuotisen rahoituskehysten kokonaisuuden ajaksi.

Muutamien ehdotusten kohdalla on todettu, että niistä olisi vaikutustenarvioinnin sijaan laadittava ennakoarviointi komission yksiköiden valmisteluasiakirjan muodossa joko niiden sisältöön ja rakenteeseen ja/tai talousarvion suuruuteen perustuvan jatkuvuuden vuoksi. ITER mainittiin Fiscalis-ohjelman, humanitaarisen avun ja yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan ohessa ohjelmana, joka ei EU:n varainhoitoasetuksen vaatimusten mukaan edellytä vaikutustenarviointia vaan josta olisi laadittava ennakoarviointi komission yksiköiden valmisteluasiakirjan muodossa.

Tässä ehdotuksessa esitetään soveltamisen alkavan 1. tammikuuta 2021. Ehdotus koskee 27 jäsenvaltion unionia, sillä Yhdistynyt kuningaskunta ilmoitti 29. maaliskuuta 2017 Eurooppa-neuvostolle aikomuksestaan erota Euroopan unionista ja Euratomista Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 50 artiklan mukaisesti.

3. EHDOTUKSEN OIKEUDELLINEN SISÄLTÖ

Tämän neuvoston päätöksen oikeusperusta on Euratomin perustamissopimuksen 47 artikla. Tämä päätös on seuraavan monivuotisen rahoituskehysten kattaman ajanjakson ajan sovellettava perussäädös, ja se toimii komission vuotuisten rahoituspäätösten perustana. Näillä päätöksillä komissio voi siirtää varat Fusion for Energy -yhteisyritykselle kaudella 2021–2027.

Tämä päätös kattaa myös komission hallintomenot, jotka liittyvät Fusion for Energy -yhteisyritykseen, ITER-organisaatioon, laajemman lähestymistavan sopimukseen ja mihin tahansa muuhun asiaankuuluvaan toimintaan kaudella 2021–2027.

4. TALOUSARVIOVAIKUTUKSET

Ehdotuksen talousarviovaikutukset sekä sen täytäntöönpanossa tarvittavat henkilöstö- ja hallintoresurssit selostetaan tämän päätösehdotuksen liitteenä olevassa rahoitus selvityksessä.

5. TOTEUTTAMISSUUNNITELMAT, SEURANTA, ARVIOINTI JA RAPORTOINTIJÄRJESTELYT

Euroopan osallistuminen ITERin talousarvion toteuttamiseen on edelleen tarkoitus hoitaa käyttämällä yhteisyritystä. Yhteisyrityksen perustamista Euratomin perustamissopimuksen 5 luvun mukaisesti pidettiin vuonna 2007 soveltuvimpana ratkaisuna Euratomin velvollisuuksien hoitamiseksi ITER-organisaatioon nähden Euratomin tekemän ITER-sopimuksen nojalla. Järjestelyn riittävyys on vahvistettu useissa riippumattomissa uudelleentarkasteluissa ja arvioinneissa sen jälkeen.

Yhteisyritys (F4E) laatii varainhoitoasetuksen 32 artiklan nojalla ohjelma-asiakirjan, joka sisältää monivuotiset ja vuotuiset ohjelmat. Ohjelma-asiakirjaluonnos toimitetaan F4E:n hallintoneuvostolle, komissiolle, Euroopan parlamentille ja neuvostolle viimeistään kunkin vuoden 31. päivänä tammikuuta. Komissio lähettää asianmukaisten yksiköidensä lausunnon tästä asiakirjasta F4E:lle.

F4E:n yleissuunnitelmassa ja vuotuisessa työohjelmassa määritellään aikataulu välitavoitteiden saavuttamiselle kaikkien hankintatoimien osalta ITERin rakentamisen aikana. F4E raportoi hankkeen edistymisestä säännöllisesti hallintoelimelleen (eli hallintoneuvostolle, jossa komissio edustaa Euratomia) ja EU:n neuvostolle.

Vuonna 2017 otettiin käyttöön kattava joukko aikatauluun ja kustannustehokkuuteen liittyviä keskeisiä indikaattoreita, jotta voidaan seurata paremmin, miten ja kuinka tehokkaasti F4E hoitaa Euratomin osuuden ITER-hankkeesta. Hallintoneuvostolle toimitetaan säännöllisesti näihin indikaattoreihin perustuva tulostauluraportti. Indikaattoreiden metriikka perustuu ansaitun arvon analyysiin.

ITER-hankkeen yleisellä tasolla ITER-organisaatio raportoi ITER-organisaation neuvostolle vastaavanlaisella tulostaululla suoritusindikaattoreista, mukaan lukien siitä, mikä prosenttiosuus ensimmäiseen plasmaan tähtäävästä fyysisestä rakentamisesta on saatu loppuun. Joulukuussa 2017 tämä indikaattori oli 50 prosenttia, ja joulukuussa 2025 sen odotetaan olevan 100 prosenttia, kun ensimmäinen plasma on tarkoitus saavuttaa.

Komission sisäisen hallinnoinnin suunnittelun ja seurannan yhteydessä ehdotetaan käytettävän kahta indikaattoria, joiden olisi osoitettava hankkeen edistyminen kohti sen yleisten ja erityisten tavoitteiden saavuttamista. Ensimmäinen indikaattori olisi ”ITERin valmiin rakennustyön prosenttiosuus” ja toinen ”F4E:n täyttämien Euratomin luontoissuoritusvelvoitteiden prosenttiosuus”. Molemmat indikaattorit perustuvat ITER-organisaation toimittamiin tietoihin.

Komission ehdotuksessa vuosia 2021–2027 koskevaksi monivuotiseksi rahoituskehyyksi asetetaan aiempaa kunnianhimoisempi ilmastotoimien valtavirtaistamisen tavoitetaso. Tavoitteena on, että kaikissa EU:n ohjelmissa vähintään 25 prosenttia EU:n menoista edistää ilmastotavoitteiden saavuttamista. Tämän ohjelman vaikutusta mainitun kokonaistavoitteen saavuttamiseen seurataan EU:n ilmastotunnusmerkkijärjestelmän avulla asianmukaisella jaottelutasolla ja käyttämällä myös tarkempia menetelmiä, jos sellaisia on tarjolla. Komissio ilmoittaa jatkossakin asiaa koskevat tiedot vuosittain maksusitoumusmäärärahoina vuosittaisen talousarvioesityksen yhteydessä.

Tukeakseen ITERin koko potentiaalinen hyödyntämistä ilmastotavoitteiden täyttämässä komissio pyrkii määrittelemään tämän kannalta olennaisia toimia menojen valmistelu-, toteutus-, uudelleentarkastelu- ja arviointivaiheissa.

Komissio laatii väli- ja jälkiarvioinnit ja toimittaa päätelmät Euroopan parlamentille, neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle sekä alueiden komitealle. Arviointi tehdään noudattaen 13. huhtikuuta 2016 tehdyn toimielinten välisen sopimuksen⁹ 22 ja 23 kohtaa, joissa kolme toimielintä vahvistivat, että voimassa olevan lainsäädännön ja politiikan arviointien olisi oltava pohjana jatkotoimia koskevien vaihtoehtojen vaikutustenarvioinneille. Arvioinnissa tarkastellaan ITERin vaikutuksia indikaattoreiden/tavoitteiden valossa ja analysoidaan seikkaperäisesti, missä määrin hanketta voidaan pitää merkityksellisenä, tuloksellisenä ja tehokkaana, tuottaako se riittävästi EU:n lisäarvoa ja onko se johdonmukainen EU:n muiden politiikkojen kanssa. Arviointiin sisältyy saatuja kokemuksia, jotta voidaan yksilöidä puutteita/ongelmia tai mahdollisuuksia parantaa toimia tai niiden tuloksia ja auttaa maksimoimaan niiden hyödyntäminen/vaikutukset. Jos jälkiarviointi suoritetaan lähellä ohjelman seuraavan kauden väliarviointia, molemmat arvioinnit voidaan yhdistää yhdeksi arvioinniksi, joka kattaa pitemmän ajanjakson.

Lisäksi F4E laatii perussääntönsä 14 artiklan mukaisesti vuosikertomuksen. Tässä kertomuksessa esitellään F4E:n työohjelman täytäntöönpano. F4E:n pääjohtaja laatii vuosikertomuksen, hallintoneuvosto arvioi sen, ja hallintoneuvosto toimittaa sen yhdessä oman arvionsa kanssa osakkaille, Euroopan parlamentille, neuvostolle ja komissiolle.

⁹ Euroopan parlamentin, Euroopan unionin neuvoston ja Euroopan komission välillä 13 päivänä huhtikuuta 2016 tehty toimielinten sopimus paremmasta lainsäädännöstä, EUVL L 123, 12.5.2016, s. 1–14.

Ehdotus

NEUVOSTON PÄÄTÖS**eurooppalaisen yhteisyrityksen perustamisesta ITERiä ja fuusioenergian kehittämistä varten sekä etujen myöntämisestä perustettavalle yhteisyritykselle tehdyn neuvoston päätöksen 2007/198/Euratom muuttamisesta**

EUROOPAN UNIONIN NEUVOSTO, joka

ottaa huomioon Euroopan atomienergiayhteisön perustamissopimuksen ja erityisesti sen 47 artiklan kolmannen ja neljännen kohdan sekä 48 artiklan,

ottaa huomioon Euroopan komission ehdotuksen,

sekä katsoo seuraavaa:

- (1) Euratom, Yhdysvallat, Venäjän federaatio, Japani, Kiina, Etelä-Korea ja Intia ovat allekirjoittaneet ITER-sopimuksen¹⁰ marraskuussa 2006. Euratom, joka on ITER-sopimuksen mukaan isäntäosapuoli, on ottanut hankkeessa johtoaseman.
- (2) Neuvoston päätöksellä 2007/198/Euratom¹¹ perustettiin ITERiä ja fuusioenergian kehittämistä varten eurooppalainen yhteisyritys, jäljempänä 'yhteisyritys', vastaamaan Euratomin osuudesta fuusioenergia-alan kansainvälisessä ITER-organisaatiossa ja Japanin kanssa toteutettavissa laajemman lähestymistavan toimissa sekä valmistelemaan ja koordinoimaan toimintaohjelma, jolla valmistellaan koefuusioreaktorin ja muiden asiaan liittyvien laitteistojen rakentamista.
- (3) Päätöksen 2007/198/Euratom 5 artiklassa säädetään, että yhteisyrityksellä on oltava erilliset taloushallintoa koskevat säännöt, jotka perustuvat varainhoidon puiteasetuksen¹² periaatteisiin; ne saattavat poiketa jälkimmäisestä, jos yhteisyrityksen toiminnan erityistarpeet sitä edellyttävät ja jos asiassa on ennalta kuultu komissiota. Yhteisyrityksen taloushallintoa koskevien sääntöjen IV osastossa määrätään talousarvion toteuttamisesta.
- (4) Päätöksessä 2007/198/Euratom vahvistettiin yhteisyrityksen tarvitsemien varojen ohjeellinen kokonaismäärä sekä Euratomin ohjeellinen kokonaisuus tästä määrästä, joka olisi asetettava käyttöön Euratomin perustamissopimuksen 7 artiklan nojalla hyväksyttävillä tutkimus- ja koulutusohjelmilla tai millä tahansa muulla neuvoston hyväksymällä päätöksellä.

¹⁰ EUVL L 358, 16.12.2006, s. 62.

¹¹ Neuvoston päätös 2007/198/Euratom, tehty 27 päivänä maaliskuuta 2007, eurooppalaisen yhteisyrityksen perustamisesta ITERiä ja fuusioenergian kehittämistä varten sekä etujen myöntämisestä perustettavalle yhteisyritykselle (EUVL L 90, 30.3.2007, s. 58).

¹² Komission delegoitu asetus (EU) N:o 1271/2013, annettu 30 päivänä syyskuuta 2013, Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU, Euratom) N:o 966/2012 208 artiklassa tarkoitettuja elimiä koskevasta varainhoidon puiteasetuksesta (EUVL L 328, 7.12.2013, s. 42).

- (5) Päätöstä 2007/198/Euratom muutettiin päätöksellä 2013/791/Euratom¹³ Fusion for Energy -toiminnan rahoituksen mahdollistamiseksi kauden 2014–2020 monivuotisen rahoituskehysten ajan.
- (6) ITER-organisaation neuvosto puolsi vuosina 2016 ja 2017 ITER-hankkeen uusia perusmääreitä, jotka laadittiin hankkeen hallinnoinnin parantamisen yhteydessä ja joita käytettiin tämän jälkeen yhteisyrityksen rahoitustarpeiden arvioimiseen. Uusien perusmääreiden päivitetyn aikataulun mukaan ensimmäinen plasma olisi saavutettava joulukuussa 2025 ja deuterium-tritium-polttoaineella tapahtuvan täysimittaisen käytön olisi alettava vuonna 2035. Tässä aikataulussa ei ole otettu huomioon ennakoimattomia tapahtumia ja siksi siinä oletetaan, että kaikkia merkittäviä riskejä voidaan pienentää.
- (7) Neuvosto vahvisti 12 päivänä huhtikuuta 2018 Euratomin olevan edelleen sitoutunut siihen, että ITER-hanke saadaan päätökseen menestyksekkäästi, ja antoi komissiolle valtuudet hyväksyä ITER-hankkeen uudet perusmääreet Euratomin puolesta ITER-organisaation neuvoston ministeritason kokouksessa.
- (8) Tällä päätöksellä mahdollistetaan synergia ja täydentävyys Euratomin tutkimus- ja koulutusohjelmasta rahoitettavien fuusiotutkimustoimien kanssa. ITERin onnistunut rakentaminen ja käyttö on EU:n ydinfuusiota koskevan etenemissuunnitelman kriittisellä polulla, joka on saanut Euroopan kaikkien fuusiotutkimuksen sidosryhmien tuen.
- (9) Euroopan parlamentti ja neuvosto vahvistivat ITERiin osoitettavien Euratom-sitoumusten enimmäismääräksi monivuotisessa rahoituskehyksessä 6 070 000 000 euroa kaudella 2021–2027 (käypinä hintoina).
- (10) Tässä päätöksessä otetaan huomioon ilmastonmuutoksen torjumisen merkitys Pariisin sopimuksen täytäntöönpanoa koskevien EU:n sitoumusten mukaisesti ja sitoutuminen Yhdistyneiden kansakuntien kestävä kehityksen tavoitteiden täytäntöönpanoon, ja siksi sillä valtavirtaistetaan ilmastotoimet niin, että saavutetaan yleinen tavoite kohdistaa unionin talousarviomenoista 25 prosenttia ilmastotavoitteiden edistämiseen. Tämän päätöksen kokonaismäärärahoista odotetaan tämän päätöksen mukaisissa toimissa osoitettavan 100 prosenttia ilmastotavoitteisiin. Asiaan liittyvät toimet yksilöidään tämän päätöksen täytäntöönpanon aikana, ja niitä arvioidaan uudelleen sen tarkistuksen ja väliarvioinnin yhteydessä.
- (11) Paremmasta lainsäädännöstä 13 päivänä huhtikuuta 2016 tehdyn toimielinten välisen sopimuksen 22 ja 23 kohdan nojalla ITERiä on arvioitava erityisten seuranta-vaatimusten mukaisesti kerättyjen tietojen perusteella välttämättä kuitenkin ylisääntelyä ja hallinnollista rasitusta. Näihin vaatimuksiin voidaan tarvittaessa sisällyttää mitattavissa olevia indikaattoreita, joiden perusteella kerätään näyttöä ITERin vaikutuksista. Komission suorittamien arviointien päätelmät toimitetaan Euroopan parlamentille, neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle sekä alueiden komitealle. Jos jälki- ja väliarviointit osuvat ajoitukseltaan lähelle toisiaan, ne voidaan yhdistää yhdeksi ainoaksi arvioinniksi, joka kattaa molempien kattaman ajanjakson.

¹³ Neuvoston päätös 2013/791/Euratom, annettu 13 päivänä joulukuuta 2013, eurooppalaisen yhteisyrityksen perustamisesta ITERiä ja fuusioenergian kehittämistä varten sekä etujen myöntämisestä perustettavalle yhteisyritykselle tehdyn neuvoston päätöksen 2007/198/Euratom muuttamisesta (EUVL L 349, 31.12.2013, s. 100).

- (12) Varainhoitoasetuksen, Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU, Euratom) N:o 883/2013[1], neuvoston asetuksen (Euratom, EY) N:o 2988/95[2], neuvoston asetuksen (Euratom, EY) N:o 2185/96[3] ja neuvoston asetuksen (EU) 2017/1939[4] mukaan unionin taloudellisia etuja on suojattava oikeasuhteisin toimenpitein, joita ovat sääntöjenvastaisuuksien ja petosten ehkäiseminen, havaitseminen, korjaaminen ja tutkiminen sekä hukattujen, aiheettomasti maksettujen tai virheellisesti käytettyjen varojen takaisinperintä ja soveltuvin osin hallinnollisten seuraamusten määrääminen. Erityisesti asetuksen (EU, Euratom) N:o 883/2013 ja asetuksen (Euratom, EY) N:o 2185/96 nojalla Euroopan petostentorjuntavirasto (OLAF) voi tehdä tutkimuksia, joihin sisältyvät myös paikan päällä suoritettavat todentamiset ja tarkastukset, selvittääkseen, onko kyse petoksesta, lahjonnasta tai muusta laittomasta toiminnasta, joka vahingoittaa unionin taloudellisia etuja. Asetuksen (EU) 2017/1939 nojalla Euroopan syyttäjänvirasto (EPPO) voi tutkia petoksia ja muuta laitonta toimintaa, joka vahingoittaa unionin taloudellisia etuja, sekä nostaa niistä syytteen Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2017/1371[5] mukaisesti. Varainhoitoasetuksen mukaan unionin rahoitusta saavien henkilöiden ja yhteisöjen on toimittava täydessä yhteistyössä unionin taloudellisten etujen suojaamiseksi, myönnettävä komissiolle, OLAFille, Euroopan syyttäjänvirastolle ja Euroopan tilintarkastustuomioistuimelle tarvittavat valtuudet ja varmistettava, että unionin varojen hoitamiseen osallistuvat kolmannet osapuolet myöntävät vastaavat oikeudet.
- (13) Tässä päätöksessä olisi varmistettava unionin rahoituksen näkyvyys johdonmukaisella, tehokkaalla ja oikeasuhteisesti kohdennetulla tiedotuksella eri yleisöille, tiedotusvälineet ja suuri yleisö mukaan luettuina.
- (14) Päätöstä 2007/198/Euratom on tarpeen muuttaa, jotta yhteisyrityksen toimintaa ja siihen liittyvää toimintaa komissiossa voidaan rahoittaa kaudella 2021–2027 Euroopan unionin yleisestä talousarviosta.
- (15) Sen vuoksi päätöstä 2007/198/Euratom olisi muutettava,

ON HYVÄKSYNYT TÄMÄN PÄÄTÖKSEN:

1 artikla

Muutetaan päätös 2007/198/Euratom seuraavasti:

1) Korvataan 4 artiklan 3 kohta seuraavasti:

”3. Euratomin ohjeellinen osuus yhteisyritykseen kaudella 2021–2027 ja tähän liittyvät 4 kohdassa tarkoitetut oheismenot samalla ajanjaksolla ovat 6 070 000 000 euroa (käyppinä hintoina)¹⁴.”

2) Lisätään 4 kohta seuraavasti:

”4. Edellä 3 kohdassa tarkoitetusta määrästä voidaan kattaa myös menoja, jotka aiheutuvat valmistelu-, seuranta-, valvonta-, tarkastus-, arviointi- ja muusta toiminnasta, sekä tämän päätöksen hallinnointiin ja täytäntöönpanoon, hallintomenot mukaan luettuina, ja sen tavoitteiden saavuttamisen arviointiin tarvittavia menoja. Lisäksi siitä voidaan kattaa menoja, jotka liittyvät selvityksiin ja asiantuntijoiden kokouksiin sekä tiedonkäsittelyyn ja -vaihtoon keskittyviin tietoteknisiin verkkoihin liittyviä menoja, mukaan lukien organisaation omat

¹⁴ Fusion for Energy -yhteisyrityksen toiminnan erityisluonne huomioon ottaen unionin yleiseen talousarvioon sovellettavista varainhoitosäännöistä 25 päivänä lokakuuta 2012 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU, Euratom) N:o 966/2012 86 artiklan 5 kohtaa ei sovelleta.

tietotekniikkavälineet ja muu tekninen ja hallinnollinen apu, jota tarvitaan tämän päätöksen hallinnoinnissa.”

- 3) Poistetaan 5 b artikla.
- 4) Lisätään 5 c artikla seuraavasti:

*”5 c artikla
Arviointi*

1. Arvioinnit on suoritettava oikea-aikaisesti, jotta niitä voidaan hyödyntää päätöksenteossa.
 2. Väliarviointi suoritetaan, kun päätöksen täytäntöönpanosta vuosina 2021–2027 on saatu riittävästi tietoa, mutta viimeistään vuonna 2024.
 3. Komissio suorittaa tämän päätöksen täytäntöönpanon päätyttyä, kuitenkin viimeistään neljän vuoden kuluttua 4 artiklassa mainitun ajanjakson päättymisestä, päätöksen loppuarvioinnin.
 4. Komissio toimittaa arviointien päätelmät ja omat huomautuksensa Euroopan parlamentille, neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle sekä alueiden komitealle.”
- 5) Lisätään 5 d artikla seuraavasti:

*”5 d artikla
Viestintä, näkyvyys ja julkisuus*

1. Unionin rahoituksen saajien on ilmaistava rahoituksen alkuperä ja varmistettava unionin rahoituksen näkyvyys (erityisesti kun ne tekevät tunnetuksi toimia ja niiden tuloksia) tarjoamalla johdonmukaista, olennaista ja oikeasuhteista kohdennettua tietoa eri kohderyhmille, tiedotusvälineet ja suuri yleisö mukaan lukien.
2. Komissio toteuttaa tiedotus- ja viestintätoimia, jotka koskevat tätä päätöstä ja sen toimia ja tuloksia. Tämän päätöksen täytäntöönpanemiseen osoitetuilla taloudellisilla resursseilla tuetaan myös unionin poliittisia painopisteitä koskevaa tiedottamista sikäli kuin painopisteet liittyvät 1 artiklassa tarkoitettuihin tavoitteisiin.”

2 artikla

Tämä päätös tulee voimaan kahdentenakymmenentenä päivänä sen jälkeen, kun se on julkaistu *Euroopan unionin virallisessa lehdessä*.

Sitä sovelletaan 1 päivästä tammikuuta 2021.

Tämä päätös on osoitettu kaikille jäsenvaltioille.

Tehty Brysselissä

*Neuvoston puolesta
Puheenjohtaja*

SÄÄDÖKSEEN LIITTYVÄ RAHOITUSSELVITYS

1. PERUSTIEDOT EHDOTUKSESTA/ALOITTEESTA

- 1.1. Ehdotuksen/aloitteen nimi
- 1.2. Toimintalohko(t) (ohjelmaklusteri)
- 1.3. Ehdotuksen/aloitteen luonne
- 1.4. Ehdotuksen/aloitteen perustelut
- 1.5. Toiminnan ja sen rahoitusvaikutusten kesto
- 1.6. Hallinnointitapa (Hallinnointitavat)

2. HALLINNOINTI

- 2.1. Seuranta- ja raportointisäännöt
- 2.2. Hallinnointi- ja valvontajärjestelmä
- 2.3. Toimenpiteet petosten ja sääntöjenvastaisuuksien ehkäisemiseksi

3. EHDOTUKSEN/ALOITTEEN ARVIOIDUT RAHOITUSVAIKUTUKSET

- 3.1. Kyseeseen tulevat monivuotisen rahoituskehyyksen otsakkeet ja menopuolen budjettikohdat
- 3.2. Arvioidut vaikutukset menoihin
 - 3.2.1. Yhteenveto arvioiduista vaikutuksista menoihin
 - 3.2.2. Arvioidut vaikutukset hallintomäärärahoihin
 - 3.2.3. Ulkopuolisten tahojen rahoitusosuudet
- 3.3. Arvioidut vaikutukset tuloihin

SÄÄDÖKSEEN LIITTYVÄ RAHOITUSSELVITYS

1. PERUSTIEDOT EHDOTUKSESTA/ALOITTEESTA

1.1. Ehdotuksen/aloitteen nimi

Neuvoston päätös eurooppalaisen yhteisyrityksen perustamisesta ITERiä ja fuusioenergian kehittämistä varten sekä etujen myöntämisestä perustettavalle yhteisyritykselle tehdyn neuvoston päätöksen 2007/198/Euratom muuttamisesta

1.2. Toimintalohko(t) (*ohjelmaklusteri*)

1 – Tutkimus ja innovointi

1.3. Ehdotus/aloite liittyy

uuteen toimeen

uuteen toimeen, joka perustuu pilottihankkeeseen tai valmistelutoimeen¹⁵

käynnissä olevan toimen jatkamiseen

yhden tai useamman toimen sulauttamiseen tai uudelleen suuntaamiseen johonkin toiseen/uuteen toimeen.

1.4. Ehdotuksen/aloitteen perustelut

1.4.1. *Tarpeet, joihin ehdotuksella/aloitteella vastataan lyhyellä tai pitkällä aikavälillä sekä aloitteen yksityiskohtainen toteutusajataulu*

Neuvoston päätös mahdollistaa varojen siirron Fusion for Energy -yhteisyritykselle sille annettujen tehtävien suorittamista varten. Tämän päätöksen seurauksena Eurooppa suorittaa omat maksuosuutensa ITERin rakentamisesta vuosina 2021–2027 niin, että ITER-hankkeen ensimmäinen plasma saavutetaan vuonna 2025. Eurooppa vastaa hankkeen suurimmasta osuudesta (noin 45 % rakennuskustannuksista), ja päätöksen vaikutukset ovat suurimmat Euroopassa sekä lyhyellä (Euroopan teollisuuden saamat hyödyt) että pitkällä aikavälillä (johtava asema fuusioenergian kaupallisessa hyödyntämisessä).

1.4.2. *EU:n osallistumisesta saatava lisäarvo (joka voi olla seurausta eri tekijöistä, kuten koordinoinnin paranemisesta, oikeusvarmuudesta tai toiminnan vaikuttavuuden tai täydentävyyden paranemisesta). EU:n osallistumisesta saatavalla lisäarvolla tarkoitetaan tässä kohdassa arvoa, jonka EU:n osallistuminen tuottaa sen arvon lisäksi, joka olisi saatu aikaan pelkillä jäsenvaltioiden toimilla.*

Aloite kuuluu EU:n yksinomaiseen toimivaltaan Euratomin perustamissopimuksen 101 artiklan mukaisesti. Sen vuoksi toissijaisuusperiaatetta ei sovelleta.

ITER on lajissaan ainutlaatuinen hanke, joka edistää merkittävästi puhdasta energiaa, toimitusvarmuutta ja kilpailukykyä koskevaa EU:n pitkän aikavälin strategiaa. Sitä ei voida sellaisena panna täytäntöön toimialan aloitteena teknologian kehittämisen tässä vaiheessa vaan tarvitaan julkisia toimia. Tämä investointi tarjoaa Euroopan korkean teknologian teollisuudelle sekä pk-yrityksille arvokkaan mahdollisuuden innovointiin ja sellaisten spin-off-tuotteiden kehittämiseen, joita voidaan käyttää myös muualla

¹⁵ Sellaisina kuin nämä on määritelty varainhoitoasetuksen 58 artiklan 2 kohdan a ja b alakohdassa.

kuin fuusioenergiassa (esim. energia-ala laajemmin, ilmailu, lääketiede ja huipputeknologian instrumentit).

Koska ITERin oikeusperusta on kansainvälinen sopimus, jossa Euratom on osapuolena, EU:n tason toimet ovat tehokkaampia (vähemmän pirstaloitumista) ja tuloksellisempia (enemmän vastinetta rahalle/mittakaavaetuja) ja niitä voidaan koordinoita (esimerkiksi ulkoisvaikutusten käsittelemiseksi) EU:n velvoitteiden täyttämiseksi. Resurssien ja osaamisen yhteen kokoaminen on ensiarvoisen tärkeää ITERin rakentamisessa ja EU:n toimia tarvitaan erityisesti siihen, että saavutetaan kriittinen massa resursseja ja tietämystä eri aloilta, eri teknologioista sekä tutkimusinfrastruktuureista ja teollisuudenaloilta, joita tämän laatuun ensimmäisen hankkeen rakentamiseen tarvitaan. Tämä on todettu nimenomaisesti myös kesäkuussa 2017 julkaistussa pohdinta-asiakirjassa EU:n rahoituksen tulevaisuudesta, jossa korostetaan kansallisia toimia pidemmälle menevistä EU:n tason toimista saatavaa selkeää lisäarvoa – tällaisia ovat ”suurhankkeet ja kehitystä vauhdittavat keskeiset teknologiat, kuten ... ITER..., edellyttävät niin mittavaa rahoitusta, että ne on mahdollista toteuttaa vain yhdistämällä resursseja EU:n tasolla”.

Tämän vuoksi EU:n tasolla toteutettava toimi tuottaa tuloksia, joita koordinoimattomilla kansallisilla menoilla ei saataisi aikaan useiden strategisten prioriteettien osalta: i) toimitusvarmuus; ii) mahdollisuudet eurooppalaisen tieteen, teknologian ja teollisuuden pitkän aikavälin kasvuun ja kehittämiseen sekä EU:n t&k-rakenteen jäsentämiseen; iii) laadun ja innovoinnin parantuminen EU:n ja maailmanlaajuiselle kilpailulle altistumisen avulla ja iv) EU:n potentiaalin/neuvotteluvallan käyttö globaalilla tasolla.

1.4.3. *Vastaavista toimista saadut kokemukset*

JET-hanke (Joint European Torus) on osoittanut, että suuren fuusiotutkimusinfrastruktuurin rakentaminen ja käyttö Euratomin koordinoimana on tehokasta ja maksimoi tieteelliset ja teolliset hyödyt. ITERin rakentaminen on kuitenkin mittasuhteiltaan ennennäkemätön hanke ja vaatii maailmanlaajuisia yhteistyötä, jollaista ei ole aiemmin toteutettu.

1.4.4. *Yhteensopivuus muiden kyseeseen tulevien välineiden kanssa ja mahdolliset synergiaedut*

Tällä päätöksellä mahdollistetaan synergia ja täydentävyys Euratomin tutkimus- ja koulutusohjelman fuusiotutkimustoimien kanssa. Näissä puitteissa toteutettavat fuusiotutkimustoimet antavat tärkeän tieteellisen panoksen ITERin rakentamiseen ja käyttöön.

1.5. **Toiminnan ja sen rahoitusvaikutusten kesto**

kesto on rajattu

– toiminta alkaa 1.1.2021 ja päättyy 31.12.2027.

– Rahoitusvaikutukset alkavat vuonna 2021 ja päättyvät vuonna 2027.

kesto ei ole rajattu

– Käynnistysvaihe alkaa vuonna VVVV ja päättyy vuonna VVVV,

– minkä jälkeen toteutus täydessä laajuudessa.

1.6. Hallinnointitapa (Hallinnointitavat)¹⁶

- Suora hallinnointi**, jonka komissio toteuttaa käyttämällä
 - yksiköitään, myös unionin edustustoissa olevaa henkilöstöään;
 - toimeenpanovirastoja
- Hallinnointi yhteistyössä** jäsenvaltioiden kanssa
- Välillinen hallinnointi**, jossa täytäntöönpanotehtäviä on siirretty
 - kolmansille maille tai niiden nimeämille elimille
 - kansainvälisille järjestöille ja niiden erityisjärjestöille (tarkennettava)
 - Euroopan investointipankille tai Euroopan investointirahastolle
 - varainhoitoasetuksen 70 ja 71 artiklassa tarkoitetuille elimille
 - julkisoikeudellisille yhteisöille
 - sellaisille julkisen palvelun tehtäviä hoitaville yksityisoikeudellisille elimille, jotka antavat riittävät rahoitustakuut
 - sellaisille jäsenvaltion yksityisoikeuden mukaisille elimille, joille on annettu tehtäväksi julkisen ja yksityisen sektorin kumppanuuden täytäntöönpano ja jotka antavat riittävät rahoitustakuut
 - henkilöille, joille on annettu tehtäväksi toteuttaa SEU-sopimuksen V osaston mukaisia yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan erityistoimia ja jotka nimetään asiaa koskevassa perussäädöksessä.
 - Jos käytetään useampaa kuin yhtä hallinnointitapaa, huomautuksille varatussa kohdassa olisi annettava lisätietoja.

Huomautukset:

Hallinnoinnista vastaa F4E komission valvonnassa. Komissio edustaa Euratomia sekä ITER-organisaation että F4E:n hallintoelimissä. Vaikka Euratomin osuus F4E:n talousarviosta on noin 80 %, sillä on F4E:n nykyisen perussäännön mukaan 5 äänioikeutta 72:sta. F4E on yhteisyritys, joka on perustettu Euratomin perustamissopimuksen 5 luvun mukaisesti. Sen perussäännön mukaan Euroopan parlamentti myöntää F4E:n talousarvioille vastuuvapauden omassa menettelyssään Euroopan unionin neuvoston suosituksesta.

¹⁶ Tarkemmat kuvaukset eri hallinnointitavoista ja viittaukset varainhoitoasetukseen ovat saatavilla budjettipääosaston verkkosivuilla osoitteessa:
<https://myintracomm.ec.europa.eu/budgweb/EN/man/budgmanag/Pages/budgmanag.aspx>

2. HALLINNOINTI

2.1. Seuranta- ja raportointisäännöt

Ilmoitetaan sovellettavat aikavälit ja edellytykset.

Päätöksen täytäntöönpanosta huolehtivat komissio ja F4E, jonka kautta hoidetaan Euratomin osuus ITER-hankkeesta ja muista ITERiin liittyvistä toimista, kuten Japanin kanssa toteutettavista laajemman lähestymistavan toimista.

Tässä päätöksessä säädetään täytäntöönpanon väli- ja loppuarvioinnista. Näiden arviointien päätelmät ja komission huomautukset toimitetaan Euroopan parlamentille, neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle sekä alueiden komitealle. Komissio osallistuu Euratomin puolesta F4E:n ja ITER-organisaation päätöksentekoeleimiin: 1) komissio osallistuu ITER-organisaation neuvostoon ja neuvoston perustamiin komiteoihin; 2) F4E:n osakkaana komissio osallistuu sen hallintoneuvostoon ja hallintoneuvoston perustamiin komiteoihin. Näitä hallintorakenteita käytetään hankkeen edistymisen ja sen täytäntöönpanon tuloksellisuuden seurantaan ITER-organisaation raportoinnin ja F4E:n julkistamien tietojen perusteella.

Erityisesti

a) F4E:n hallintoneuvosto hyväksyy F4E:n perussäännön 6 artiklan d alakohdan nojalla hankesuunnitelman, työohjelman, resurssienkäyttösuunnitelman, henkilöstötaulukon ja henkilöstöpolitiikkaa koskevan suunnitelman. Hallintoneuvosto hyväksyy 6 artiklan e alakohdan mukaan myös vuotuisen talousarvion. On huomattava, että kyseiset asiakirjat ovat osa ohjelma-asiakirjaa, jonka F4E laatii omien taloushallintoa koskevien sääntöjensä 32 artiklan mukaan vuosittain ja toimittaa sen luonnoksen hallintoneuvostolle, komissiolle, Euroopan parlamentille ja neuvostolle viimeistään 31. tammikuuta. Komissiota pyydetään antamaan tästä luonnoksesta lausunto, joka F4E:n on otettava huomioon ohjelma-asiakirjan lopullisessa versiossa.

b) perussäännön 14 artiklan mukaan F4E:n johtaja laatii vuosittain kertomuksen F4E:n työohjelman täytäntöönpanosta. Hallintoneuvosto arvioi vuosikertomuksen, ja hallintoneuvosto toimittaa sen yhdessä oman arvionsa kanssa F4E:n osakkaille, Euroopan parlamentille, neuvostolle ja komissiolle. F4E raportoi myös vuosittain neuvostolle edistymisestä kulujen hillitsemistä ja säästöjä koskevan suunnitelman täytäntöönpanossa sekä F4E:n tuloksista ja hallinnoinnista ja ITER-hankkeesta. F4E raportoi myös kerran vuodessa neuvostolle sen vuotuisen talousarvion otettujen toimien toteuttamisesta.

c) virallisten kertomusten välillä F4E toimittaa kuukausittain tiedot talousarvionsa toteuttamisesta ja edistymisestä niiden välitavoitteiden suhteen, jotka on asetettu F4E:n vastuulla olevan rakennustyön ja hankintojen seuraamista varten.

d) hankeseurannan yleisellä tasolla ITER-organisaation pääjohtaja esittää kahdesti vuodessa ITER-organisaation neuvostolle ja sen neuvoa-antavalle hallintokomitealle kertomuksen hankkeen edistymisestä, sen täytäntöönpanosta ja riskien ja kustannusten hallintaa koskevan toimintasuunnitelman toteutuksesta. Näiden kertomusten välissä ITER-organisaatio raportoi kahden kuukauden välein tulostauluilla talousarvion toteuttamisesta, riskienhallinnasta, julkisista hankinnoista ja edistymisestä hankkeen kriittisen polun keskeisten komponenttien välitavoitteista.

2.2. Hallinnointi- ja valvontajärjestelmä(t)

2.2.1. Perustelut ehdotetu(i)lle hallinnointitavalle(/-tavoille), rahoituksen toteutusmekanismille(/-mekanismeille), maksujärjestelyille sekä valvontastrategialle

ITER-hankkeen yleinen rakenne edellyttää, että sopimuspuolet toimivat hallinnointivirastojen kautta.

Yhteisyrityksen perustamista Euratomin perustamissopimuksen 5 luvun mukaisesti pidettiin vuonna 2007 soveltuvimpana ratkaisuna hallinnointiviraston toiminnan järjestämiseksi ja Euratomin velvollisuuksien hoitamiseksi ITER-organisaatioon nähden ITER-sopimuksen nojalla. Järjestelyn riittävyys on vahvistettu useissa riippumattomissa uudelleentarkasteluissa ja arvioinneissa sen jälkeen.

Tämän neuvoston päätöksen perusteella komissio hyväksyy rahoituspäätöksen, jolla siirretään varat vuotta n+1 EU:n talousarviosta F4E:lle. F4E lähettää hallinto- ja toimintamäärärahoja koskevan rahoituspyynnön. Komissio edellyttää kunkin toimintatalousarviota koskevan rahoituspyynnön osalta perustelut, erityisesti juoksevien ja toimintakulujen kassavirtaennusteen, joka kattaa maksupyynnön kattaman ajanjakson ja Fusion for Energy -yhteisyrityksen tilanteen, viittauksen talousarvion maksusitoumusmäärärahaan tai -rahoihin, johon tai joihin maksu liittyy, kokonaisvaltaisen suunnitelman kustakin hankkeesta, josta maksua pyydetään ja sitä koskevat perusteet.

Yhteisyrityksellä on tarvittava asiantuntemus, voimavarat ja kokemus vaadittujen ennako- ja jälkitarkastusten tekemiseen hankintojen osalta. Riskejä arvioidaan säännöllisesti ja töiden edistymistä ja resurssien kulutusta seurataan säännöllisesti määriteltujen tavoitteiden ja indikaattoreiden pohjalta.

Komissio on laatinut F4E:n toimien valvontastrategian. Osana tätä strategiaa neuvotellaan uusi hallinnollinen sopimus, jossa otetaan huomioon oikeudellisen kehyksen muutokset (F4E:n perussääntöä muutettiin vuonna 2015, F4E:n taloushallintoa koskevat uudet säännöt hyväksyttiin; vastuu ITERin ja siten myös F4E:n valvonnasta siirrettiin RTD-pääosastolta ENER-pääosastolle). Nämä muutokset F4E:n oikeudellisessa kehyksessä ja vastuun jakautumisessa komissiossa aiheuttavat muutoksia F4E:n ja komission väliseen vuorovaikutukseen, josta määrätään F4E:n kanssa tehdyssä hallinnollisessa sopimuksessa.

2.2.2. Tiedot todetuista riskeistä ja niiden vähentämiseksi käyttöön otetuista sisäisistä valvontajärjestelmistä

F4E:hen liittyy sisäsyntyisiä taloudellisia ja operatiivisen suorituskyvyn riskejä, jotka johtuvat sen toiminnan luonteesta (suuret ja monimutkaiset luontoissuorituksina tehtävät hankinnat, joihin liittyy suuri tekninen riski) ja toiminnan pohjana olevan hankkeen luonteesta ja rakenteesta (hankkeessa on 7 sopimuspuolta ja kyseessä on tähän asti suurimman yksittäisen energiakokeilun kehittäminen). Tilanteen parantamiseksi käyttöön on otettu toimenpiteitä, joilla F4E:n toimintaa voidaan seurata ja valvoa paremmin. Komissio ja F4E aikovat jatkossakin määritellä tämän hankkeen toteuttamiseen liittyvät riskit, etenkin kustannusten osalta, ja toteuttavat parhaaksi katsomiaan toimenpiteitä riskien hallitsemiseksi ja lieventämiseksi.

ENER-pääosasto (D4) on kehittänyt kattavan riskinarviointimenetelmän luomalla riskirekisterin, joka saatetaan ajan tasalle kolmen kuukauden välein, ja riskinhallintasuunnitelman, jonka avulla seurataan keskeisiä riskejä, jotka voivat haitata ensimmäisen plasman saavuttamista viimeistään vuonna 2025. Komission

olisi tällaisen riskinseurannan avulla pystyttävä toimimaan ennakoivasti, jos esiintyy viivästyksiä, kustannusylityksiä tai muita kielteisiä tapahtumia, jotka voivat viivästyttää Euratomin maksuosuutta.

F4E aikoo tarkistaa vuonna 2018 sisäisen valvontakehyksensä komission tasolla tapahtuneiden muutosten huomioon ottamiseksi.

2.2.3. *Valvonnan kustannustehokkuuden arviot ja perustelut (valvontakustannusten ja hallinnoitujen varojen arvon suhde) ja odotettujen virheriskitasojen arviointi (maksu- ja päätöshetkellä)*

Komission tasolla ITER-hankkeen ja F4E:n toiminnan valvontaan liittyvistä tarkastuksista aiheutuvat kustannukset ovat edelleen alhaiset verrattuna hallinnoitavien varojen arvoon. Kustannusten arvioitiin olevan 0,31 % vuonna 2016 ja 0,28 % vuonna 2017, kun mukaan otetaan ENER-pääosastossa toimivan erillisen yksikön ylläpito, johdon valvonta ja horisontaalisista tehtävistä saatava tuki. Nämä kustannukset voivat kasvaa jonkin verran tulevina vuosina, kun valvontaa lisätään, riskienhallintaa parannetaan ja tehtävät muuttuvat hankkeen edistytessä. EU:n maksuosuuden hallinnointiin yhteisyrityksessä liittyvä virheriski on minimaalinen.

F4E ei ole vielä kehittänyt valtuutettujen elinten tasolle menetelmää tarkastusten kustannusten ja hyötyjen tai odotetun virhetason arvioimiseen. On kuitenkin syytä mainita, että Euroopan tilintarkastustuomioistuimen on aina toimitettava vakiomuotoinen lausunto F4E:lle tilinpäätöksen oikeasta ja riittävästä kuvasta ja tilien perustana olevien toimien sääntöjenmukaisuudesta. Kun budjettipääosasto antaa uuden menetelmän vuoden 2018 lopussa, ENER-pääosasto huolehtii siitä, että F4E toteuttaa tarvittavat arvioinnit.

2.3. Toimenpiteet petosten ja sääntöjenvastaisuuksien ehkäisemiseksi

Ilmoitetaan käytössä olevat ja suunnitellut ehkäisy- ja suojatoimenpiteet, esimerkiksi petostentorjuntastrategian pohjalta.

ITER-hankkeen toteuttamisesta ja talousarviosta vastaava komission pääosasto on sitoutunut torjumaan petoksia komission petostentorjuntastrategian (KOM(2011) 376, 24.6.2011) ja tämän petostentorjuntastrategian tulevan tarkistuksen mukaisesti.

Komission tasolla ENER-pääosasto kehittää ja pitää yllä omaa petostentorjuntastrategiaa, joka perustuu tiettyyn riskianalyysiprosessiin. Tietoisuuden, riskienarvioinnin, henkilöstölle tiedottamisen, täytäntöönpanevien yhteisöjen kanssa ja OLAFin kanssa tehtävän yhteistyön osalta toteutetaan tarvittavat toimenpiteet. Tätä strategiaa tarkistetaan 2–3 vuoden välein, viimeksi joulukuussa 2017.

F4E vastaa sopimusten, avustusten ja niihin liittyvien maksujen hallinnollisesta seurannasta.

Komissio ja F4E ottavat huomioon Euroopan unionin taloudelliset edut etenkin Euroopan yhteisöjen taloudellisten etujen suojaamisesta 18 päivänä joulukuuta 1995 annetun neuvoston asetuksen (EY, Euratom) N:o 2988/95 ja varainhoitoasetuksen 53 artiklan a alakohdan mukaisesti.

F4E laatii jälkitarkastusstrategioita, joilla arvioidaan tilien perustana olevien toimien laillisuutta ja asianmukaisuutta.

Euroopan petostentorjuntavirastolla (OLAF) on F4E:n ja sen henkilöstön suhteen sama toimivalta kuin sillä on komission yksiköiden suhteen. Petosten ja

sääntöjenvastaisuuksien ehkäisemiseksi toteutettavista toimenpiteistä on syytä mainita seuraavaa:

- F4E:llä on sisäinen tarkastaja, joka tarkastelee jatkuvasti sisäisen valvonnan järjestelmän eri piirteitä;
- komission sisäisen tarkastuksen osasto tarkastaa F4E:n sisäisen valvonnan järjestelmän säännöllisesti;
- Euroopan tilintarkastustuomioistuin tekee F4E:lle vuosittain tarkastuksen, joka koskee oikeaa ja riittävää kuvaa tilinpäätöksestä ja tilien perustana olevien toimien laillisuudesta ja asianmukaisuudesta (tulot ja menot);
- Euroopan parlamentti ja EU:n neuvosto myöntävät F4E:lle vastuuvapauden vuosittain.

F4E on laatinut petostentorjuntastrategian, jonka sen hallintoneuvosto hyväksyi kesäkuussa 2015. Yleisenä tavoitteena on parantaa petosten ennaltaehkäisyä, havaitsemista ja tutkimisedellytyksiä ja pyrkiä asianmukaiseen pelotteeseen ja korjaamiseen oikeasuhteisilla ja varoittavilla seuraamuksilla. F4E:n petostentorjuntastrategialla vahvistetaan eturistiriitojen ehkäisemiseksi ja hallitsemiseksi F4E:ssä hyväksytyjä toimenpiteitä, ja strategia on sisällytetty F4E:n laajempaan oikeudelliseen kehykseen, jolla suojataan EU:n taloudellisia etuja ja torjutaan petoksia, kuten F4E:n perustamisesta tehdyn neuvoston päätöksen 2007/198/Euratom 5 a ja 5 aa artiklassa säädetään.

3. EHDOTUKSEN/ALOITTEEN ARVIOIDUT RAHOITUSVAIKUTUKSET

3.1. Kyseeseen tuleva monivuotisen rahoituskehityksen otsake ja menopuolelle ehdotettu uusi budjettikohta (ehdotetut uudet budjettikohdat)

Monivuotisen rahoituskehityksen otsake	Budjettikohta	Meno- laji	Rahoitusosuudet			
	Numero 1 Sisämarkkinat, innovointi ja digitaalitalous	JM/EI- JM ¹⁷ .	EFTA- mailta ¹⁸	ehdokasmai- lta ¹⁹	kolmansil- ta mailta	varainhoitoasetuks- en [21 artiklan 2 kohdan b alakohdassa] tarkoitett rahoitusosuudet
	<p>01 01 04</p> <p>01 01 04 01 ITER-ohjelmaa toteuttaviin virkamiehiin ja väliaikaisiin toimihenkilöihin liittyvät menot</p> <p>01 01 04 02 ITER-ohjelmaa toteuttava ulkopuolinen henkilöstö</p> <p>01 01 04 03 Muut ITER-ohjelman hallintomenot</p> <p>01 04</p> <p>01 04 01 Eurooppalainen ITER-yhteisyrittäjä – Fusion for Energy (F4E) – Hallintomenot</p> <p>01 04 02 Eurooppalainen ITER-yhteisyrittäjä – Fusion for Energy (F4E) – Toimintamenot</p>	<p>EI-JM</p> <p>EI-JM</p> <p>EI-JM</p> <p>JM</p> <p>JM</p>	<p>EI</p>	<p>EI</p>	<p>KYLLÄ</p>	<p>KYLLÄ</p>

¹⁷ JM = jaksotetut määrärahat / EI-JM = jaksottamattomat määrärahat

¹⁸ EFTA: Euroopan vapaakauppaliitto.

¹⁹ Ehdokasmaat ja soveltuvin osin Länsi-Balkanin mahdolliset ehdokasmaat.

3.2. Arvioidut vaikutukset menoihin

3.2.1. Yhteenveto arvioituista vaikutuksista menoihin²⁰

milj. euroa (kolmen desimaalin tarkkuudella)

Monivuotisen rahoituskehityksen otsake²¹	1	Sisämarkkinat, innovointi ja digitaalitalous
--	----------	--

			2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	Vuoden 2027 jälkeen	YHTEENS Ä
01 01 04 01 ITER-ohjelmaa toteuttaviin virkamiehiin ja väliaikaisiin toimihenkilöihin liittyvät menot	Sitoumukset = maksut	(1)	9,257	9,442	9,631	9,824	10,020	10,220	10,425		68,819
01 01 04 02 ITER-ohjelmaa toteuttava ulkopuolinen henkilöstö	Sitoumukset = maksut	(1)	0,314	0,320	0,327	0,333	0,340	0,347	0,354		2,335
01 01 04 03 Muut ITER-ohjelman hallintomenot	Sitoumukset = maksut	(1)	1,500	1,530	1,560	1,592	1,624	1,656	1,689		11,151
01 04 01 Eurooppalainen ITER-yhteisyritys – hallintomenot	Sitoumukset = maksut	(1)	65,000	66,000	67,000	69,000	70,000	71,000	73,000		481,000
01 04 02 Eurooppalainen ITER-yhteisyritys – Fusion for Energy (F4E) – Toimintamenot	Sitoumukset	(2)	858,081	690,463	1,024,144	791,024	664,205	842,685	636,093		5 506,695
	Maksut	(3)	209,304	520,061	538,856	647,466	697,841	800,512	811,667	1,280,987	5 506,695
Ohjelman määrärahat YHTEENSÄ	Sitoumukset	=1+2	934,152	767,755	1 102,662	871,773	746,189	925,908	721,561		6 070,000

²⁰ Kokonaiskustannukset eivät ehkä täsmää pyöristämisen vuoksi.

²¹ Momenttiin 01 01 04 sisältyy tekninen ja/tai hallinnollinen apu sekä EU:n ohjelmien ja/tai toimien toteuttamiseen liittyvät tukimenot (entiset BA-budjettikohdat), epäsuora ja suora tutkimustoiminta.

	Maksut	=1+3	285,375	597,353	617,374	728,215	779,825	883,735	897,135	1 280,987	6 070,000
--	--------	------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	-----------	------------------

milj. euroa (kolmen desimaalin tarkkuudella)

Monivuotisen rahoituskehysten otsake	7	EU:n yleinen hallinto
---	----------	-----------------------

			2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	<i>Vuoden 2027 jälkeen</i>	YHTEENS Ä
Toimintamäärärahat (jaoteltuina kohdassa 3.1 lueteltujen budjettikohtien mukaan)	Sitoumukset	(1)									
	Maksut	(2)									
Ohjelman määrärahoista katettavat hallintomäärärahat ²²	Sitoumukset = maksut	(3)									
Ohjelman määrärahat YHTEENSÄ	Sitoumukset	=1+3									
	Maksut	=2+3									

²² Tekninen ja/tai hallinnollinen apu sekä EU:n ohjelmien ja/tai toimien toteuttamiseen liittyvät tukimenot (entiset BA-budjettikohdat), epäsuora ja suora tutkimustoiminta.

Monivuotisen rahoituskehityksen otsake	7	EU:n yleinen hallinto
---	---	-----------------------

milj. euroa (kolmen desimaalin tarkkuudella)

		2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	<i>Vuoden 2027 jälkeen</i>	YHTEENSÄ
Henkilöresurssit										
Muut hallintomenot										
Monivuotisen rahoituskehityksen OTSAKKEESEEN 7 kuuluvat määrärahat YHTEENSÄ	(Sitoumukset yhteensä = maksut yhteensä)									

milj. euroa (kolmen desimaalin tarkkuudella)

		2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	<i>Vuoden 2027 jälkeen</i>	YHTEENSÄ
Monivuotisen rahoituskehityksen OTSAKKEISIIN kuuluvat määrärahat YHTEENSÄ	Sitoumukset	934,152	767,755	1 102,662	871,773	746,189	925,908	721,561		6 070,000
	Maksut	285,375	597,353	617,374	728,215	779,825	883,735	897,135	1 280,988	6 070,000

3.2.2. *Yhteenvedo arvioituista vaikutuksista hallintomäärärahoihin*

- Ehdotus/aloite ei edellytä hallintomäärärahoja.
- Ehdotus/aloite edellyttää hallintomäärärahoja seuraavasti:

milj. euroa (kolmen desimaalin tarkkuudella)

Vuosi	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	YHTEENS Ä
-------	------	------	------	------	------	------	------	--------------

Monivuotisen rahoituskehityksen OTSAKE 7								
Henkilöresurssit								
Muut hallintomenot								
Monivuotisen rahoituskehityksen OTSAKE 7, välisumma								

Monivuotisen rahoituskehityksen OTSAKKEESEEN 7²³ sisällyttämättömät								
Henkilöresurssit	9,571	9,762	9,958	10,157	10,360	10,567	10,779	71,154
Muut hallintomenot	1,500	1,530	1,560	1,592	1,624	1,656	1,689	11,151
Monivuotisen rahoituskehityksen OTSAKKEESEEN 7 sisällyttämättömät, välisumma	11,071	11,292	11,518	11,749	11,984	12,223	12,468	82,305

YHTEENSÄ	11,071	11,292	11,518	11,749	11,984	12,223	12,468	82,305
-----------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------

²³

Tekninen ja/tai hallinnollinen apu sekä EU:n ohjelmien ja/tai toimien toteuttamiseen liittyvät tukimenot (entiset BA-budjettikohdat), epäsuora ja suora tutkimustoiminta.

3.2.2.1. Henkilöresurssien arvioitu tarve

- Ehdotus/aloite ei edellytä henkilöresursseja.
- Ehdotus/aloite edellyttää henkilöresursseja seuraavasti:

Arvio kokoaikaiseksi henkilöstöksi muutettuna

Vuosi	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
• Henkilöstötaulukon sisältyvät virat/toimet (virkamiehet ja väliaikaiset toimihenkilöt)							
Päätoimipaikka ja komission edustustot EU:ssa							
EU:n ulkopuoliset edustustot							
Tutkimus	61	61	61	61	61	61	61
• Ulkopuolinen henkilöstö (kokoaikaiseksi muutettuna): ²⁴							
Otsake 7							
Monivuotisen rahoituskehityksen OTSAKKEESTA 7 rahoitettavat	- päätoimipaikassa						
	- EU:n ulkopuolisissa edustustoissa						
Ohjelman määrärahoista rahoitettavat ²⁵	- päätoimipaikassa						
	- EU:n ulkopuolisissa edustustoissa						
Tutkimus	4	4	4	4	4	4	4
Muu (mikä?)							
YHTEENSÄ							

Henkilöresurssien tarve katetaan toimen hallinnointiin jo osoitetulla pääosaston henkilöstöllä ja/tai pääosastossa toteutettujen henkilöstön uudelleenjärjestelyjen tuloksena saadulla henkilöstöllä sekä tarvittaessa sellaisilla lisäresursseilla, jotka voidaan myöntää toimeen hallinnoivalle pääosastolle vuotuisessa määrärahojen jakomenettelyssä talousarvion puitteissa. F4E-yhteisyrityksen henkilöstötarve virkamiehet mukaan luettuina esitetään 3.2.2.2 kohdassa.

Kuvaus henkilöstön tehtävistä:

Virkamiehet ja väliaikaiset toimihenkilöt	Päätoimipaikassa työskentelevä henkilöstö vastaa sekä Barcelonassa sijaitsevan hallinnointiviraston (F4E) toimien että niiden ITER-hankkeen toimien määrittelystä ja toteuttamisen seurannasta, joissa komissio edustaa eurooppalaisia kumppaneita.
Ulkopuolinen henkilöstö	Päätoimipaikassa työskentelevä henkilöstö vastaa sekä Barcelonassa sijaitsevan hallinnointiviraston (F4E) toimien että niiden ITER-hankkeen toimien määrittelystä ja toteuttamisen seurannasta, joissa komissio edustaa eurooppalaisia kumppaneita.

3.2.2.2. Henkilöresurssien arvioitu tarve F4E:ssä

	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Vakinainen henkilöstö	51	51	51	51	51	51	51

²⁴ Sopimussuhteiset toimihenkilöt; paikalliset toimihenkilöt; kansalliset asiantuntijat; vuokrahenkilöstö; nuoremmat asiantuntijat EU:n ulkopuolisissa edustustoissa.

²⁵ Toimintamäärärahoista katettavan ulkopuolisen henkilöstön enimmäismäärä (entiset BA-budjettikohdat).

joista AD-palkkaluokassa	40	40	40	40	40	40	40
joista AST-palkkaluokassa	11	11	11	11	11	11	11
joista AST-sc-palkkaluokassa							
Väliaikaiset toimihenkilöt	229	229	229	221	213	211	211
joista AD-palkkaluokassa	202	202	202	194	186	184	184
joista AST-palkkaluokassa	27	27	27	27	27	27	27
joista AST-sc-palkkaluokassa							
Sopimussuhteiset toimihenkilöt	172	172	172	165	159	157	157
Yhteensä	452	452	452	437	423	419	419

3.2.2.3 – F4E-yhteisyritys – sopimussuhteisten toimihenkilöiden tehtäväryhmien jakauma (2021–2027)

Sopimussuhteiset toimihenkilöt	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Tehtäväryhmä IV	98	98	98	91	85	83	83
Tehtäväryhmä III	55	55	55	55	55	55	55
Tehtäväryhmä II	19	19	19	19	19	19	19
Tehtäväryhmä I							
Yhteensä	172	172	172	165	159	157	157

3.2.3. Ulkopuolisten tahojen rahoitusosuudet

Ehdotuksen/aloitteen

- rahoittamiseen ei osallistu ulkopuolisia tahoja
- rahoittamiseen osallistuu ulkopuolisia tahoja seuraavasti (arvio):

Määrärahat, milj. euroa (kolmen desimaalin tarkkuudella)

Vuosi	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	YHTEEN SÄ
Rahoitukseen osallistuva taho ²⁶	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
Ulkopuolisen tahon rahoitusosuudella katettavat määrärahat YHTEENSÄ	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.

3.3. Arvioidut vaikutukset tuloihin

- Ehdotuksella/aloitteella ei ole vaikutuksia tuloihin.
- Ehdotuksella/aloitteella on vaikutuksia tuloihin seuraavasti:
 - vaikutukset omiin varoihin
 - vaikutukset muihin tuloihin

tulot on kohdennettu menopuolen budjettikohtiin

milj. euroa (kolmen desimaalin tarkkuudella)

Tulopuolen budjettikohta:	Ehdotuksen/aloitteen vaikutus ²⁷						
	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Momentti 6XXX ²⁸	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.

Vastaava(t) menopuolen budjettikohta (budjettikohdat) käyttötarkoitukseensa sidottujen tulojen tapauksessa:

Entiset budjettikohdat 01 01 04, 01 04 01 ja 01 04 02

Muita huomautuksia (esim. tuloihin kohdistuvan vaikutuksen laskentamenetelmä/-kaava tai muita lisätietoja).

Ei vielä tiedossa. Riippuu Sveitsin kanssa vuosiksi 2021–2027 käyttöön otettavasta uudesta sopimuksesta. Jos Brexit toteutuu ja Yhdistynyt kuningaskunta on edelleen

²⁶ EU:n talousarviosta saatavan rahoituksen lisäksi Ranska osoittaa hankkeen isäntävaltiona tällä hetkellä noin 20 prosenttia Euratomien rahoitusosuudesta suoraan F4E:n talousarvioon. F4E:n osakkaat maksavat myös vuotuisen osakasmaksun yhteisyritykselle. Nämä yhteisrahoitustulot kirjataan suoraan F4E:n tileille eikä niitä ole sisällytetty EU:n talousarvion tuloihin ja menoihin.

²⁷ Perinteiset omat varat (tulli- ja sokerimaksut) on ilmoitettava nettomääräisinä eli bruttomäärästä on vähennettävä kantokuluja vastaava 20 prosentin osuus.

²⁸ Sveitsi ja mahdollisesti Yhdistynyt kuningaskunta.

kumppanina ITER-ohjelmassa, sen mahdollinen maksuosuus olisi myös kirjattava käyttötarkoitukseensa sidotuiksi tuloiksi (kolmansista maista).